

KIRKKOHALLITUKSEN YLEISKIRJE

Nro 3/2005
7.1.2005

KIRKON KESKUSRAHASTON AVUSTUSJÄRJESTELMÄ VUODESTA 2005
ALKAEN

Kirkkohallituksen täysistunto hyväksyi joulukuussa 2004 avustusjärjestelmän uudet periaatteet vuodesta 2005 alkaen (liite). Muutokset nykytilanteeseen ovat seuraavat:

Harkinnanvarainen toiminta-avustus

Avustus on tarkoitettu tilapäiseen apuun. Sitä on mahdollista saada kolmena peräkkäisenä vuotena, jollei pidempää ajanjaksoa katsota tarkoituksenmukaiseksi seurakunnan erityisistä olosuhteista johtuen. Tämän jälkeen seurakunta voi saada kehittämisavustusta, jonka edellytyksenä on talouden tasapainottamiseen tähtäävä kehittämissuunnitelma.

Kirkkohallitus päätti, että harkinnanvaraista toiminta-avustusta on tarkoituksenmukaista myöntää seurakunnalle pidemmän ajanjakson kuin kolmen peräkkäisen vuoden ajan seuraavista syistä:

- I Seurakunta on maantieteellisistä syistä harkinnanvaraisen toiminta-avustuksen tarpeessa. Tällöin toteutuu ainakin toinen seuraavista edellytyksistä:
  - a) Seurakunta on saaristoseurakunta
  - b) Seurakunnalla on useampia pysyviä toimipaikkoja, joiden välinen etäisyys on seurakunnan pinta-ala huomioiden kohtuuttoman pitkä niin, että niitä voidaan pitää erillisinä toimintakeskuksina.

- II Määräaikainen harkinnanvarainen avustus

Jos seurakunta on päättämässä seurakuntaliitoksesta, avustusta voidaan myöntää liitoksen toteutumiseen saakka, ei kuitenkaan yhteensä yli viittä vuotta peräkkäin. Tuen jatkumisen edellytyksenä on tuomiokapitulin lausunto yhdistymishankkeen etenemisestä ja toteutumisajankohdasta.

III Vuosittainen muista syistä myönnettävä avustus

Voidaan myöntää seurakunnalle, joka ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten taloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Sen arvioinnissa otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet. Hakemuksessa tulee yksilöidä ne perusteet ja erityisolosuhteet, joita seurakunta pitää syinä kuluvan vuoden talouden tasapainottamisongelmiin. Tällöin on syytä painottaa sellaisia tietoja, joita ei voida saada yleisistä tilastoista. Avustusta haettaessa seurakunnan tulee toimittaa selvitys talouden tasapainottamisesta (hakemusvuonna ja kahtena seuraavana vuonna) koskevista toimenpiteistä.

Tuomiokapitulien lausunnoilla on tämän avustuksen myöntämisessä erittäin suuri merkitys. Edelleen edellytetään, että tuomiokapitulien yhteistyökonsultit tai selvitysmiehet mahdollisuuksien mukaan osallistuvat avustusta hakevien seurakuntien talouden tasapainottamissuunnitelmien laadintaan. Myös kaikki mahdolliset yhteistyöhankkeet tulee kartoittaa ja tutkia ennen tämän avustuksen hakemista.

Yhteistoiminta-avustus

Yhteistoiminta-avustuksen kestoaikaa lyhennetään nykyisestä viidestä vuodesta (vuosialenema 20 %) neljään vuoteen (vuosialenema 25 %). Avustuksen määrä pienenee tällöin nykytilanteeseen verrattuna 17 %.

Yhdistymisavustus

Vuodesta 2007 lähtien yhdistyvien seurakuntien yhdistymisavustus euroa/jäsen pienenee hieman. Vuodesta 2007 alkaen seurakunnan jäsenmäärän laskentaperusteena on korkeintaan 7000 jäsentä nykyisen 10000 sijaan.

Vuodesta 2007 lähtien yhdistyvien seurakuntien osalta yhdistymisavustusta korotetaan 10 %, mikäli kysymys on yhdistymisestä yli kuntarajojen eli ei kuntaliitoksen yhteydessä.

Vuodesta 2007 lähtien yhdistyville seurakunnille maksetaan ylimääräistä toiminta-avustusta kolme vuotta nykyisen viiden vuoden sijaan.

KIRKKOHALLITUS

Risto Junttila

Leena Rantanen

ISSN 0781-9501

Painopaikka: Kirkkohallituksen monistamo

KIRKON KESKUSRAHASTON AVUSTUSJÄRJESTELMÄ VUODESTA 2005 ALKAEN

I Avustumäärärahat kirkon keskusrahaston toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuosille 2005–07

(1.000 euroa)	2005	2006	2007
verotulojen täydennys	5.000	5.500	4.500
perinteinen harkinnanvarainen	1.800	1.000	500
kehittämisasiavustus	2.500	3.000	3.000
rakennusavustus	5.600	5.500	5.000
muut	200	200	200
	yhteensä 15.100	15.200	13.200

Kirkolliskokous vahvisti marraskuussa 2003 kirkon keskusrahaston toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2004-06. Tällöin päätettiin, että seurakunnille varattu avustumääräraha asetetaan kolmivuotiskaudeksi 2004-06 tasolle n. 15 milj. euroa vuodessa. Edelleen linjattiin tietyt kehityssuunnat seuraavasti:

- 1) Harkinnanvarainen avustus on tarkoitettu tilapäiseen apuun, jota on mahdollista saada kolmena peräkkäisenä vuotena, jollei pitempää ajanjaksoa katsota tarkoituksenmukaiseksi seurakunnan erityisistä olosuhteista johtuen. Tämä kolmivuotiskausi päättyy vuoden 2004 lopussa. Näin ollen perinteiseen harkinnanvaraiseen toiminta-avustukseen varattuja määrärahoja vähennetään vuodesta 2005 alkaen vuosittain 50 %:lla.
- 2) Kehittämisasiavustuksiin varattuja määrärahoja lisätään.
- 3) Verotulojen täydennyksestä tehdään entistä selvemmin pääavustusmuoto, joten siihen varattuja määrärahoja niin ikään lisätään.

Seurakuntien avustusjärjestelmä rahoitetaan keräämällä seurakunnilta progressiivisesti lisämaksua yhteisövero-osuuden perusteella. Toteutettujen verokevennysten ja yhteisöverokannan alentamisen vuoksi sekä kirkollisvero- että yhteisöverokertymien kasvu tulee melkoisesti hidastumaan. Kirkolliskokous päätti marraskuussa 2004, että vuodesta 2007 alkaen avustuksiin varattua kokonaismäärärahaa alennetaan 2 milj. eurolla. Vähennys kohdistuu erityisesti verotulojen täydennykseen ja rakennusavustuksiin.

II Avustusmuodot

1. Verotulojen täydennys

Kirkon keskusrahastosta annetun lain 9 § mukaan:

Verotulojen täydennystä myönnetään seurakunnalle, kun seurakunnan laskennallinen kirkollisvero ja maksettava yhteisövero yhteensä läsnä olevaa jäsentä kohden alittaa kunnan asukastiheyden mukaan määräytyvän tasoitusrajan, joka on, sen mukaan kuin kirkkohallitus tarkemmin päättää, 65 – 80 % kaikkien seurakuntien läsnä olevaa jäsentä kohden laskettujen laskennallisten kirkollisverojen ja maksettavien yhteisöverojen summan keskiarvosta.

Verotulojen täydennys on tasoitusrajan ja seurakunnan läsnä olevaa jäsentä kohden lasketun laskennallisen kirkollisveron ja maksettavan yhteisöveron erotus kerrottuna seurakuntien keskimääräisellä painotetulla tuloveroprosentilla ja seurakunnan läsnä olevien jäsenten määrällä sen vuoden lopussa, jonka tuloihin verotus kohdistuu. Jos seurakunnan tuloveroprosentti alittaa kaikkien seurakuntien keskimääräisen painotetun tuloveroprosentin, seurakunnan laskennallisena kirkollisverona käytetään kuitenkin seurakunnan maksettavaa kirkollisveroa.

Kirkkohallitus voi alentaa edellä mainituin tavoin laskettua verotulojen täydennyksen määrää sellaisen seurakunnan osalta, jonka omaisuuden tuotto on huomattava tai tuloveroprosentti avustusta saavien muiden seurakuntien tuloveroprosentteihin verrattuna alhainen ja jolle verotulojen täydennys, ottaen huomioon myös seurakunnan hyväksyttävät tarpeet ja toisten seurakuntien saamat avustukset, muodostuisi kohtuuttoman suureksi.

Kirkkohallitus voi alentaa verotulojen laskennallista täydennystä. Kirkkohallitus pyrkii mahdollisimman täsmällisesti kohdistamaan verotulojen täydennykset avustusta tarvitseville seurakunnille ja vastaavasti alentamaan täydennystä niiltä seurakunnilta, jotka eivät tilinpäätöstietojen mukaan ole avustuksen tarpeessa. Esimerkiksi tammikuussa 2004 tasattiin verovuotta 2002 seuraavasti: mikäli seurakunnalle oli myönnetty v. 2002 toiminta-avustusta enemmän kuin mitä olisi ollut tarpeen, tämä ylimääräinen avustus leikattiin verotulojen täydennyksestä. Seurakunta oli saanut liikaa toiminta-avustusta, mikäli vuonna 2002 vuosikate-poistot oli positiivinen. Tehdyn leikkauksen suuruus oli tällöin joko 1) vuosikate-poistot (osa avustuksesta on ollut liikaa), 2) myönnetty avustus v. 2002 (koko avustus on ollut liikaa) tai 3) verotulojen täydennys (ei voi leikata enempää kuin esitetty laskennallinen täydennys).

Edellä kuvattua verotulojen täydennyksen kohdentamista jatketaan tulevinakin vuosina.

Tällä hetkellä verotulojen täydennyksen tasoitusraja määräytyy kunnan asukastiheyden mukaan. On todennäköistä, että yllä mainittu 9 §1 momentti muutetaan niin, että asukastiheyden lisäksi tasoitusrajan määrittelyssä voidaan ottaa huomioon myös seurakunnan jäsenmäärä. Lainmuutos voisi kuitenkin tulla voimaan aikaisintaan vuoden 2006 alusta lukien.

2. Harkinnanvarainen toiminta-avustus

Kirkon keskusrahastosta annetun lain 9 a § mukaan:

Harkinnanvaraista avustusta voidaan myöntää seurakunnalle tai seurakuntayhtymälle, jos se syrjäisen sijainnin, pitkien välimatkojen, saaristo-olojen, jäsenmäärän pienuuden, rakennushankkeiden, seurakuntien yhteistoiminnan ja seurakuntatalouden kehittämisen tai muiden erityisten syiden johdosta on taloudellisen tuen tarpeessa.

Kirkkohallitus voi myöntää harkinnanvaraista avustusta määräajaksi myös tarkoituksenmukaisen ja kustannuksiltaan edullisen seurakuntien välisen yhteistyön tai seurakuntarakenteen aikaansaamiseksi, vaikka harkinnanvaraista avustusta ei muutoin voitaisi myöntää.

2.1 Perinteinen harkinnanvarainen toiminta-avustus (9 a §, 1 mom)

Avustus on tarkoitettu tilapäiseen apuun. Sitä on mahdollista saada kolmena peräkkäisenä vuotena, jollei pitempää ajanjaksoa katsota tarkoituksenmukaiseksi seurakunnan erityisistä olosuhteista johtuen. Tämän jälkeen seurakunta voi saada kehittämisyhteistyötä, jonka edellytyksenä on talouden tasapainottamiseen tähtäävä kehittämissuunnitelma.

Kirkkohallitus katsoo kuitenkin, että harkinnanvaraista toiminta-avustusta voi olla tarkoituksenmukaista myöntää seurakunnalle pidemmänkin ajanjakson kuin kolmen peräkkäisen vuoden ajan seuraavista syistä:

- I Seurakunta on maantieteellisistä syistä harkinnanvaraisen toiminta-avustuksen tarpeessa. Tällöin toteutuu ainakin toinen seuraavista edellytyksistä:
  - a) Seurakunta on saaristoseurakunta
  - b) Seurakunnalla on useampia pysyviä toimipaikkoja, joiden välinen etäisyys on seurakunnan pinta-ala huomioiden kohtuuttoman pitkä niin, että niitä voidaan pitää erillisinä toimintakeskuksina

II Määräaikainen harkinnanvarainen avustus

Jos seurakunta on päättämässä seurakuntaliitoksesta, avustusta voidaan myöntää liitoksen toteutumiseen saakka. Ei kuitenkaan yhteensä yli viittä vuotta peräkkäin. Tuen jatkumisen edellytyksenä on tuomiokapitulin yhteistyökonsultin lausunto yhdistymishankkeen etenemisestä ja toteutumisajankohdasta.

III Vuosittainen muista syistä myönnettävä avustus

Voidaan myöntää seurakunnalle, joka ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten taloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Sen arvioinnissa otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet. Hakemuksessa tulee yksilöidä ne perusteet ja erityisolosuhteet, joita seurakunta pitää syinä kuluvan

vuoden talouden tasapainottamisongelmiin. Tällöin on syytä painottaa sellaisia tietoja, joita ei voida saada yleisistä tilastoista. Avustusta haettaessa seurakunnan tulee toimittaa selvitys talouden tasapainottamista (hakemusvuonna ja kahtena seuraavana vuonna) koskevista toimenpiteistä.

Tuomiokapitulien lausunnoilla on tämän avustuksen myöntämisessä erittäin suuri merkitys. Edelleen edellytetään, että tuomiokapitulien yhteistyökonsultit tai selvitysmiehet mahdollisuuksien mukaan osallistuvat avustusta hakevien seurakuntien talouden tasapainottamissuunnitelmien laadintaan. Myös kaikki mahdolliset yhteistyöhankkeet tulee kartoittaa ja tutkia ennen tämän avustuksen hakemista.

2.2 Kehittämisavustus (9 a §, 2 mom)

2.2.1 Yhteistoiminnan tukeminen

Kehittämisavustusta myönnetään kahden tai useamman seurakunnan yhteistyötä lisääviin uudistuksiin ja projekteihin, joilla tähdätään pysyviin kustannussäästöihin. Taloudellisen yhteistyön kehittämishankkeet voivat tapahtua seutukunta-, maakunta-, rovastikunta- tai hiippakuntatasolla. Myös yhteistyö muiden tahojen (esim. kunta) kanssa on mahdollista. Avustusten myöntäminen perustuu hakijaseurakuntien laatimaan yhteistyö- ja kehittämissuunnitelmaan, jossa muun muassa yksilöidään ja perustellaan odotettavissa olevat pysyväisluontoiset kustannusten säästöt. Kehittämistyön tuloksena nykyisten olemassa olevien kustannusten tulee toisin sanoen alentua. Kehittämishankkeiden toteuttaminen on monissa tapauksissa pitkäjänteistä työtä, ja voi ajallisesti kestää jopa useamman vuoden. Tästä syystä kehittämisavustus voidaan jaksottaa useammalle vuodelle.

Avustuksen suuruutta harkittaessa huomioon otetaan ensinnäkin hankkeen käynnistämiskustannukset sekä vuotuiset ylläpitokustannukset. Lisäksi avustuksen suuruuteen vaikuttaa saavutettavan säästön suuruus (mitä suurempi odotettavissa oleva laskennallinen säästö, sitä suurempi kehittämisavustus). Avustusta myönnetään korkeintaan neljän vuoden ajan. Ensimmäisenä vuonna seurakunnille myönnetään avustusta sekä käynnistämiskustannusten että ylläpitokustannusten ja säästön perusteella, seuraavana kolmena vuonna ylläpitokustannusten ja säästön perusteella siten, että avustus näiden osalta alenee 25 prosenttiyksikköä vuodessa ensimmäiseen vuoteen verrattuna.

Yhteistoimintahankkeiden arvioinnissa ja niiden perusteella myönnettävien avustusten määrittelyssä tuomiokapitulien lausunnoilla on erittäin suuri merkitys.

Esimerkki 1

Seurakunta A:lla ja seurakunta B:llä on kummallakin nuorisotyöntekijän virka. Seurakunta A:n työntekijä jää eläkkeelle. Tämän jälkeen seurakunta A ostaa seurakunta B:n nuorisotyöntekijän työpanoksesta 50 %. Tästä tehdään toistaiseksi voimassa oleva yhteistoimintasopimus. Seurakunnat laskevat yhteistyöhankkeesta aiheutuvat säästöt. Säästöä aiheutuu puolittuneista palkkakuluista, kustannuksista mm. lisääntyneistä matkakuluista. Seurakuntien A ja B laskennalliset säästöt ovat

kummallakin 20.000 euroa vuodessa. Kirkkohallituksen kehittämisavustus määräytyisi seuraavasti:

	2006	2007	2008	2009	yhteensä
Seurakunta A	20.000	15.000	10.000	5.000	50.000
Seurakunta B	20.000	15.000	10.000	5.000	50.000

Mikäli seurakunnat perustavat nykyistä henkilöstöä vähentämättä uuden yhteisen viran, kysymyksessä ei ole hanke, johon kirkkohallitus myöntää kehittämisavustusta. Tällaisen yhteistyön seurauksena olemassa olevat kustannukset eivät alene vaan lisääntyvät.

Esimerkki 2

Seurakunnat A, B ja C käynnistävät taloushallinnon yhteistyön. Hankkeen käynnistämiskustannukset ovat ensimmäisenä vuonna 20.000 euroa ja ylläpitokustannukset vuositasolla 10.000 euroa. Laskennallisesti seurakunta A:lle syntyy hankkeesta säästöä 5.000 euroa, seurakunta B:lle 10.000 euroa ja seurakunta C:lle 20.000 euroa. Useimmiten säästö syntyy työvoimakustannuksista. Kirkkohallituksen kehittämisavustus määräytyisi seuraavasti:

	2006	2007	2008	2009	yhteensä
Käynnistämiskust.	20.000				20.000
Ylläpitokust.	10.000	7.500	5.000	2.500	25.000
Seurakunta A	5.000	3.750	2.500	1.250	12.500
Seurakunta B	10.000	7.500	5.000	2.500	25.000
Seurakunta C	20.000	15.000	10.000	5.000	50.000

Mikäli seurakunta ostaa taloushallintopalvelunsa joltain yritykseltä, kysymyksessä ei ole kirkkohallituksen tarkoittama yhteistoimintasopimus vaan palvelun osto. Tällainen palvelun osto voi kuitenkin joissain tapauksissa tuoda seurakunnalle laskennallista säästöä esim. vähentyneinä työvoimakustannuksina. Mikäli palvelun ostamisesta yritykseltä aiheutuu seurakunnalle pysyvää säästöä, kirkkohallitus voi myöntää kehittämisavustuksena kertaluonteisesti palvelun käynnistämiskustannukset.

2.2.2 Yhdistymisavustus

Laskennallinen yhdistymisavustus

Laskennallista yhdistymisavustusta maksetaan kaikissa seurakuntajaon muutoksissa, jotka vähentävät seurakuntien lukumäärää. Seurakuntien lukumäärä vähenee, kun seurakunta yhdistetään toisen tai toisten seurakuntien kanssa tai kun seurakunnan alue jaetaan muiden seurakuntien kesken.

Yhdistymisavustuksen määrä lasketaan muutoksen kohteena olevien seurakuntien jäsenmäärän perusteella seuraavasti:

Srk:n jäsenmäärä	Avustus euroa/jäsen (yhdistyminen viimeistään 1.1.2006)	Avustus euroa/jäsen (yhdistyminen 1.1.2007 lähtien)
- 500	50	45
501 – 1000	45	40
1001 – 1500	40	35
1501 - 2000	35	30
2001 – 2500	30	25
2501 – 3000	25	20
3001 – 3500	23	18
3501 – 4000	22	17
4001 – 4500	17	12
4501 – 5000	15	10
5001 – 5500	13	8
5501 – 6000	10	5
6001 – 6500	7	4
6501 - 7000	5	3
7001 -	3	

Viimeistään vuoden 2006 alussa yhdistyvien seurakuntien osalta yhdistymisavustus lasketaan seuraavasti: jos seurakunnan laskentaperusteena on yli 10000 jäsentä, laskelmassa otetaan huomioon vain 10000. Toisena vuonna avustuksen määrä on 80 %, kolmantena 60 %, neljäntenä 40 % ja viidentenä 20 % ensimmäisen vuoden määrästä.

Vuoden 2007 alusta lähtien yhdistyvien seurakuntien osalta yhdistymisavustus lasketaan seuraavasti: jos seurakunnan laskentaperusteena on yli 7000 jäsentä, laskelmassa otetaan huomioon vain 7000. Toisena vuonna avustuksen määrä on 80 %, kolmantena 60 %, neljäntenä 40 % ja viidentenä 20 % ensimmäisen vuoden määrästä.

Vuoden 2007 alusta lähtien yhdistyvien seurakuntien osalta yhdistymisavustusta korotetaan 10 %, mikäli kysymys on yhdistymisestä yli kuntarajojen eli ei kuntaliitoksen yhteydessä.

Avustusta myönnetään vain muodostettaessa yksittäisseurakuntia. Seurakuntayhtymän muodostamista tuetaan vain, mikäli tähän on erityisiä, esim. kielellisiä perusteita.

Yhtymään kuuluvien seurakuntien yhdistyessä avustuksen määrä on puolet edellä olevasta.

Laskennallista yhdistymisavustusta ei erikseen anota. Kirkkohallitus myöntää avustuksen koko ajaksi välittömästi sen jälkeen kun yhdistyvien seurakuntien jäsenmäärä yhdistymistä edeltävän vuoden lopussa on selvillä.

Ylimääräinen toiminta-avustus

Mikäli viimeistään vuoden 2006 alussa yhdistyvä seurakunta on saanut joko verotulojen täydennystä tai harkinnanvaraista toiminta-avustusta yhdistymistä edeltävänä vuonna, seurakunnalle maksetaan uuden talousyksikön taloustilanteesta riippumatta viitenä vuonna avustusta saman verran kuin yhdistymistä edeltävänä vuonna. Vuodesta 2007 alusta lähtien yhdistyvien seurakuntien osalta ylimääräistä toiminta-avustusta maksetaan vain kolme vuotta.

Edellä mainittuja avustuksia (yhdistymisavustus ja ylimääräinen toiminta-avustus) ei oteta huomioon leikkauksina verotulojen täydennystä laskettaessa.

Ylimääräistä toiminta-avustusta ei erikseen anota. Kirkkohallitus myöntää avustukset automaattisesti verotulojen täydennystä ja harkinnanvaraista toiminta-avustusta jaettaessa.